

Національний університет "Одеська юридична академія"

К.П. Лазор

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

СЕРІЯ *Навчально-методичні посібники*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ

К.П. Лазор

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Навчально-методичний посібник

*Для студентів факультету психології,
політології та соціології*

Одеса
Фенікс
2019

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 2 від 25 жовтня 2019 року).*

Рецензенти:

Максименко Ю.Б. — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південно-український національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського»;
Краснопольська Т.М. — кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія».

Лазор К.П.

Л 177 Політична психологія : навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА») / К.П. Лазор. — Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2019. — 36 с.

Навчально-методичний посібник з курсу «Політична психологія» розроблено відповідно до навчального плану, складається з навчальної програми курсу, методичних рекомендацій із проведення практичних занять, підготовки до іспиту, завдань для самостійної роботи, тем рефератів, переліку рекомендованої актуальної наукової літератури для навчальної та самостійної роботи. Вивчення дисципліни «Політична психологія» спрямоване на засвоєння студентами основоположних категорій і проблемних питань політичної психології, необхідних для розуміння й аналізу психологічних аспектів формування політичної діяльності та політичної поведінки, визначення відповідних методів впливу на неї.

Призначений для студентів факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія», для спеціальностей «політологія» та «психологія».

УДК 159.98:32 (073)

© Лазор К. П., 2019

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Активні соціально-політичні зрушення другої половини ХХ століття обумовили появу та постійний розвиток нової галузі наукових вітчизняних досліджень під назвою «Політична психологія». Сьогодні курс «Політична психологія» вважається одним з наймолодших курсів, запроваджених до вивчення студентами вищих навчальних закладів України. Подібна ситуація обумовлена більш пізньою (порівняно із Заходом) появою спеціалізованих психолого-політичних досліджень. Водночас бурхливі процеси побудови правової держави і відповідального громадянського суспільства в Україні, а також звернення до досвіду західних політико-психологічних досліджень створюють умови для формування та розвитку національної школи політичної психології.

Тематичне наповнення навчального курсу «Політична психологія» перебуває на стику з соціологією, соціальною психологією, психологією особистості, політологією. На відміну від інших суміжних галузей знань, наукові положення «Політичної психології» зосереджуються на політико-психологічному аналізі біхевіористичного виміру політики, поведінки індивідуальних, групових і масових суб'єктів у політиці. Міждисциплінарний характер курсу «Політична психологія» дозволяє системно підійти до вивчення впливу психології на політичну поведінку, пояснити процеси прийняття та реалізації політичних рішень, психологію взаємодії між індивідом та групами, причини виникнення соціально-політичних процесів.

Навчально-методичний посібник дисципліни «Політична психологія» розроблено для студентів — майбутніх фахівців, професія яких вимагає врахування психологічної специфіки поведінки реципієнтів. Вивчення курсу «Політична психологія» сприятиме розвитку системного психологічного мислення, поглибленому розумінню логіки виникнення ретроспективних та поточних соціально-політичних процесів, формуванню компетенцій до політико-психологічного аналізу політичної поведінки індивіда і різноманітних соціальних груп, розпізнаванню психологічного впливу і маніпуляцій та ефективному застосуванню інструментів їх запобігання.

ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета даного навчального курсу полягає у формуванні системного цілісного уявлення про предмет та основоположні категорії курсу, психологічні закономірності, притаманні політиці, а також специфіку психологічних аспектів впливу індивіда, великих та малих груп, мас на соціально-політичні процеси.

Завдання курсу «Політична психологія»:

- засвоїти категоріальний апарат курсу «Політична психологія»;
- ознайомитися з основними положеннями західних і вітчизняних теорій з політичної психології;
- засвоїти знання про психологічні прояви основних соціально-політичних явищ і процесів;
- сформувати уявлення щодо психологічних аспектів політичної поведінки індивіда, малих і великих груп, мас;
- навчитись психологічним методам дослідження та інтерпретації соціально-політичних явищ і процесів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- основні категорії і теорії курсу «Політична психологія»;
- етапи становлення і розвитку політичної психології;
- методи політичної психології;
- психологічні ознаки влади;
- психологічні чинники політичної поведінки індивіда, окремих соціальних груп;
- психологічні методи управління соціально-політичною поведінкою і соціально-політичними процесами;

вміти:

- застосовувати базову методологію політичної психології для здійснення аналізу соціально-політичної поведінки індивіда, малих і великих груп, мас;
- формувати психологічні портрети політичних лідерів;
- здійснювати психологічний аналіз політичних процесів;
- інтерпретувати і обґрунтовувати свою позицію щодо психології виникнення, розвитку і трансформації політичних процесів.

Дисципліна «Політична психологія», ґрунтуючись на таких основних елементах, як індивід, соціум, політика, становить підґрунтя для вивчення комплексу соціологічних, політологічних, юридичних дисциплін.

Методи проведення занять: лекції, практичні заняття, інтерактивне спілкування, колоквіуми. Форма контролю: іспит, залік.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Політична психологія як наука

Політична психологія як міждисциплінарна наука. Предмет досліджень науки «Політична психологія». Наукові підходи до визначення предмета науки «Політична психологія». Об'єкт досліджень науки «Політична психологія». Місце науки «Політична психологія» в системі наукових знань. Політична психологія і психологія політики.

Основоположні напрямки політико-психологічних досліджень: політична психологія та менталітет малих і великих соціальних груп, психологія політичної активності мас, психологія влади і політичного лідерства, психологія політичного впливу. Методи досліджень науки «Політична психологія». Методи теоретичної і прикладної політичної психології. Діагностичні методи: тести, експеримент, спостереження, опитування. Прогностичні методи: моделювання, прогнозування. Консультаційні методи: передвиборне консультування, психологічне супроводження. Корекційно-розвивальні методи: психологічні тренінги, смислова психотерапія, психоаналіз. Проблема валідності методів політичної психології.

Функції політичної психології: науково-дослідницька, прогностична, інструментально-прикладна, виховна.

Політична психологія як навчальна дисципліна: поняття, предмет і об'єкт дослідження. Теоретичний і практичний рівні навчальної дисципліни «Політична психологія». Цілі й завдання навчальної дисципліни «Політична психологія».

Завдання та принципи досліджень науки «Політична психологія». Принципи зваженості та наукового об'єктивізму. Принципи гласності та публічності. Принципи нейтралітету та системності.

Тема 2. Еволюція науки «Політична психологія»

Передумови появи політико-психологічних знань. Зародження наукових знань політичної психології. Політико-психологічні праці Аристотеля, Платона, Цицерона. Політико-психологічні праці епохи Відродження. Місце праць Н. Макіавеллі в розвитку знань політичної

психології. Розвиток психолого-політичних знань в епоху Просвітництва: ідеї Т. Гобса, Дж. Локка, Ш. Л. Монтеск'є.

Наукові дослідження в галузі політичної психології XIX століття: психологія мас (Г. Тард), психологія соціалізму (Г. Лебон), «психологія народів» (В. Вундт). Внесок психоаналізу З. Фрейда в розвиток політичної психології.

Основні теорії «правого» і «лівого» психоаналізу. «Теорія групового розвитку» У. Бенніса, Г. Шепарда.

Особливості становлення західної політичної психології. Позитивістські концепції політичної психології. Теорія політичної підтримки (Д. Істон). Рольова теорія політики (Г. Алмонд, С. Ліпсет, Й. Шумпетер). Концепція класичного політичного біхевіоризму (Н. Міллер, Ф. Грінстайн). Концепція радикального політичного біхевіоризму (Б. Скіннер). Концепція соціального політичного біхевіоризму (Р. Уолтерс).

Сучасні тенденції та перспективи розвитку вітчизняної політичної психології.

Тема 3. Влада як психологічний феномен

Поняття влади. Влада як різновид психологічного впливу. Влада і примус. Легітимний і нелегітимний примуси влади. Влада як взаємодія. Образ влади як психологічного феномену. Психологія влади. Потреба в домінуванні. Потреба в досягненні статусу.

Структура влади. Поняття суб'єктів і об'єктів влади. Психологічні ознаки суб'єктів і об'єктів влади. Форми прояву влади. Способи і стилі прояву влади. Влада і деформація особистості. Психологія залежності від влади. Психологія боротьби за владу. Прояви тоталітаризму і авторитаризму в поведінці носія влади: психологічні індикатори. Взаємодія народу і влади в умовах демократії. Ресурси влади.

Психологія сприйняття влади. Образи влади у свідомості реципієнтів. Процес психологічного сприйняття влади. Психологічне підґрунтя визнання влади легітимною. Правова і харизматична легітимність влади. Психологічні аспекти зловживання владою. Позитивні параметри ставлення до влади: довіра, симпатія, близькість. Феномен емоційної підтримки диктатури. Проблема ідентифікації з владою – основа політичної підтримки. Чинники нелегітимності влади.

Тема 4. Психологічні засади політичної соціалізації особистості

Особистість як суб'єкт політичних процесів. Співвідношення термінів «політична особистість», «особистість в політиці», «політичний суб'єкт». Політико-психологічна структура особистості. Дослідження особистості в політичній психології. Психобіографія. Агреговане вивчення особистості в історичному контексті політичного процесу. Типологічні дослідження. Політико-психологічне портретування.

Поняття політичної соціалізації особистості. Система цілеспрямованої соціалізації. Стихійна соціалізація. Самовиховання. Самоосвіта. Політична соціалізація і політичне виховання. Психологічні концепції політичної соціалізації особистості. Поняття політичної орієнтації.

Агенти політичної соціалізації. Психологія сприйняття окремих агентів політичної соціалізації. Етапи політичної соціалізації особистості. Механізми політичної соціалізації особистості на соціальному, соціально-психологічному, індивідуально-психологічному рівнях. Моделі політичної соціалізації: гармонійна, плюралістична, конформістська, гегемоністська, конфліктна.

Результати політичної соціалізації. «Зразок-мінімум» політичної соціалізації. «Зразок-максимум» політичної соціалізації.

Політична ресоціалізація особистості. Психологічні передумови до політичної ресоціалізації особистості.

Тема 5. Політична психологія лідерства

Поняття лідера в поглядах представників політичної психології. Психологічні концепції лідерства. Теорія рис (Ф. Гальтон). Ситуативні теорії лідерства (Е. Хартлі). Особистісно-ситуативні теорії (Ч. Р. Мілс). Теорії очікування-взаємодії (Дж. Хоманс, Ф. Фідлер). Мотиваційні теорії лідерства (Т. Мітчелл, С. Еванс), теорії обміну (Дж. Марч, Г. Саймон, Дж. Келлі). Атрибутивні теорії (Дж. Бентлі). Типологія лідерства. Психопатологічна типологія лідерства Г. Лассуелла. Типологія політичних типів Д. Рісман. Теорія «Макіавеллістської особистості». Типологія президентів Дж. Д. Барбера. Типологія лідерства Д. М. Бернса.

Особливості авторитарного, демократичного і ліберального лідерства. Залежність психологічного клімату в групі від стилю лідерства.

Політико-психологічний портрет лідера. Поняття когнітивної карти лідера. Соціально-психологічні ресурси лідера. Залежність лідера від влади. Психологія формування іміджу політичного лідера. Психологічні моделі політичного іміджу, технології та чинники успішності. Психологічні особливості спеціальних видів іміджу. Гендерні особливості іміджу лідера. Етно-психологічні особливості політичного іміджу.

Специфіка розуміння еліти в психології. Політико-психологічне визначення еліти. Психологія політичної еліти.

Тема 6. Психологічний вплив у політиці

Поняття психологічного впливу. Об'єкти і суб'єкти психологічного впливу в політиці. Особливості психологічного впливу в політиці. Вербальна і невербальна комунікація. Причини застосування психологічного впливу в політиці. Ознаки психологічної стійкості суб'єкта до психологічного впливу в політиці.

Види психологічного впливу в політиці. Переконавання. Технології і способи переконання. Авторитет і його значення у процесі переконання. Аргументація. Чутки. Поширення чуток. Джерела, умови, технології та принципи творення і поширення чуток. Процеси інформаційного переродження чуток. Протидія чуткам. Формування негативних стереотипів. Особливості інтерпретації вербальних повідомлень. Врахування особливостей особистості та групи впливу у процесі психологічного впливу. Психологія політичного маніпулювання. Техніки навіювання і НЛП.

Механізми психологічного впливу. Засоби і стимули психологічного впливу. Політична реклама, засоби масової комунікації. Психологія PR. Технології PR. Невербальна комунікація.

Психологічні прийоми в політичній діяльності: політична інтрига, політична змова, політична мімікрія, провокація, блеф, психологічна війна.

Критерії ефективності психологічного впливу в політиці.

Психологічний захист особистості. Можливості й обмеження інформаційного впливу в політиці.

Тема 7. Політична свідомість і політична культура

Поняття політичної свідомості. Ідеї Г. Лассуелла про значення психоаналізу для інтерпретації політичної свідомості. Форми прояву політичної свідомості. Індивідуальна політична свідомість. Колективна політична свідомість. Колективне безсвідоме у політиці. Структура колективного безсвідомого: емоції, почуття, настрої, думки, знання, оцінки і судження. Вплив колективного безсвідомого на індивідуальну свідомість. Рівні політичної свідомості. Ідеологічний і психологічний рівні політичної свідомості. Функції політичної свідомості.

Чинники та передумови ідеологізації, деідеологізації і реідеологізації політичної сфери. Соціально-політичний стереотип. Поняття міфу. Сутність політичного міфу. Психологія реагування на політичні міфи.

Поняття політичної культури. Психологічні чинники формування і розвитку політичної культури. Масова політична культура як феномен психології масової поведінки.

Тема 8. Психологія політичної поведінки і політичної участі

Політична поведінка. Психологічні підходи до аналізу політичної поведінки. Типи політичної поведінки. Закрита політична поведінка. Відкрита політична поведінка. Політична активність. Політична пасивність. Політичне відчуження. Основні елементи політичної поведінки: мотиви, потреби, ціннісні орієнтації. Психологічні складові політичної поведінки.

Поняття політичної участі. Психологічні характеристики політичної участі. Форми і чинники політичної участі і неучасті в політиці. Політичний аутизм. Політичний протест. Опозиційність. Психологія політичного тероризму. Психологічні характеристики політичного терориста. Психологія політичного фанатизму.

Психологічні чинники формування позитивної громадянської ідентичності. Політична особистість як постійний учасник політичного процесу: психологічні особливості. Феномен «спіраль мовчання». Психологія електоральної активності. Психологічна мотивація участі особистості, як громадянина, у виборах. Психологія політичного вибору.

Тема 9. Психологія малих груп у політиці

Група як чинник участі особистості в соціальних і політичних процесах. Поняття групи як суб'єкта політики. Поняття малої групи. Критерії виокремлення малих груп у політиці. Типологія малих груп. Чинники формування малих груп у політиці. Психологічні етапи формування і функціонування малих груп. Політико-психологічні критерії стабільності малих груп. Психологія міжособистісних відносин малих груп у політиці. Психологія політичних рухів. Психологія політичних партій. Методи і прийоми дослідження політичної психології малих груп.

Тема 10. Психологія великих груп у політиці

Поняття великої соціальної групи. Великі групи в політиці: поняття, види. Вплив на психіку людини причетність великій групі. Психологічні регулятори життєдіяльності великих груп у політиці. Політико-психологічні рівні спільності великих груп.

Політико-психологічні спільності великих соціальних груп. Поняття групової свідомості. Психологія групової ідеології. Механізм формування і поширення групової ідеології. Рівні розвитку групової свідомості.

Нація як велика група. Національний характер. Національна самосвідомість. Національна ідентичність. Національно-етнічні стереотипи і установки. Національний менталітет.

Тема 11. Психологія мас у політиці

Індивід і масова поведінка. Поняття маси в політичній психології. Франко-італійська наукова школа психології мас (Г. Тард, С. Сігеле, Г. Лебон). Концепція несвідомого в психології мас (З. Фрейд, К. Г. Юнг). Розуміння мас у теоріях Х. Ортега-і-Гассета, Е. Фрома, В. Паретто. Феномен де-індивідуалізації в масах. Психологія маси і феномен масової людини.

Поняття масової психологічної свідомості. Психологічні характеристики масової політичної свідомості. Структура масової політичної свідомості. Типологія масової політичної свідомості. «Масова політична свідомість», «масова політична психіка», «соціетальна психіка». Но-

сії масової політичної свідомості. Поняття політичного натовпу.

Масові настрої у політичній психології. Суб'єкти масових настроїв. Індивідуальна, соціальна, політична психологія настроїв. Вплив масових настроїв на виникнення політичних рухів.

Психологічні закономірності взаємовідносин маси й еліти.

Тема 12. Психологія стихійної поведінки в політиці

Психологічні процеси у стихійних групах. Психологічні процеси в натовпі. Види натовпу і їх політико-психологічна трансформація. Психологія зібраного натовпу. Психологія стихійного натовпу. Психологія натовпу в роботах Г. Лебона і Г. Тарда. Проблема контролю і управління поведінкою натовпу.

Механізми стихійної поведінки в натовпі. Форми стихійної поведінки в політиці. Демонстрації. Мітинги. Агресія натовпу. Стадії агресивної поведінки. Психологічні інструменти виникнення, розвитку та зниження рівня агресії. Паніка як соціально-психологічний феномен. Індивідуальна і масова паніка. Психологічні передумови і чинники виникнення паніки. Цикл панічної поведінки. Механізми стимулювання розвитку паніки в політиці. Політичні наслідки паніки. Психологічні прийоми запобігання і припинення масової паніки в політиці.

Тема 13. Психологія формування національної політичної ідеології

Поняття націоналізму як психологічного феномена. Поняття національної політичної ідеології. Функції національної політичної ідеології. Психологічні механізми формування національної ідеї. Джерела формування національної політичної ідеології. Психологічні аспекти пошуку національної ідеї. Психологічне маніпулювання національною ідеологією в політиці.

Особливості формування національної ідеології в Україні на сучасному етапі.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Політична психологія як наука

1. Поняття політичної психології як науки та навчальної дисципліни.
2. Предмет і об'єкт досліджень науки політичної психології.
3. Методи досліджень науки «політична психологія».
4. Завдання і принципи досліджень політичної психології.
5. Місце політичної психології в системі наукових знань.

Література:

Основна: 1, 3, 5, 6, 11.

Допоміжна: 24, 27.

Тема 2. Еволюція науки «Політична психологія»

1. Чинники та передумови появи наукових знань про політичну психологію.
2. Зародження наукових знань політичної психології.
3. Особливості становлення західної політичної психології.
4. Етапи формування знань вітчизняної політичної психології.
5. Сучасні тенденції та перспективи розвитку політичної психології.

Література:

Основна: 1, 3, 5, 6, 11.

Допоміжна: 25, 27.

Тема 3. Влада як психологічний феномен

1. Поняття влади як психологічного феномена.
2. Форми прояву влади.
3. Структура влади.
4. Психологічні ознаки суб'єктів і об'єктів влади.
5. Психологічне підґрунтя визнання влади легітимною.

Література:

Основна: 3, 4, 7, 10, 11.

Допоміжна: 8, 11, 19.

Тема 4. Психологічні засади політичної соціалізації особистості

1. Сутність політичної соціалізації в контексті наукових досліджень політичної психології.
2. Психологічні концепції політичної соціалізації особистості.
3. Етапи політичної соціалізації особистості.
4. Механізми політичної соціалізації особистості на соціальному, соціально-психологічному, індивідуально-психологічному рівнях.
5. Співвідношення термінів «політична особистість», «особистість у політиці», «політичний суб'єкт».

Література:

Основна: 1, 5, 7, 10, 11.

Допоміжна: 8, 20, 26, 30.

Тема 5. Політична психологія лідерства

1. Поняття лідера в поглядах представників політичної психології.
2. Психологічні концепції лідерства.
3. Залежність психологічного клімату в групі від стилю лідерства.
4. Психологічні особливості лідера.
5. Соціально-психологічні ресурси лідера.
6. Психологія формування іміджу політичного лідера.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 10, 11.

Допоміжна: 5, 8, 19, 23, 26.

Тема 6. Психологічний вплив у політиці

1. Поняття психологічного впливу. Об'єкти і суб'єкти психологічного впливу в політиці.
2. Види психологічного впливу в політиці.
3. Механізми психологічного впливу.
4. Засоби і стимули психологічного впливу.
5. Критерії ефективності психологічного впливу в політиці.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 6, 9.

Допоміжна: 7, 13, 14, 15.

Тема 7. Політична свідомість і політична культура

1. Політична свідомість: поняття і види.
2. Структура політичної свідомості.
3. Форми політичної свідомості.
4. Формування політичної свідомості особистості.
5. Психологія політичного мислення особистості.
6. Політична культура: поняття і види.
7. Психологічні чинники формування політичної культури.

Література:

Основна: 5, 7, 10, 11.

Допоміжна: 8, 17, 20, 22, 29.

Тема 8. Психологія політичної поведінки і політичної участі

1. Політична поведінка: поняття, види.
2. Психологічні складові політичної поведінки.
3. Психологія політичного вибору.
4. Поняття політичної участі.
5. Психологічні характеристики політичної участі.
6. Форми і чинники політичної участі й неучасті в політиці.

Література:

Основна: 1, 3, 4, 5, 6.

Допоміжна: 10, 21, 26, 28.

Тема 9. Психологія малих груп у політиці

1. Поняття групи як суб'єкта політики. Критерії виокремлення малих груп у політиці.
2. Типологія малих груп.
3. Чинники формування малих груп у політиці.
4. Етапи формування малих груп у політиці.
5. Психологія міжособистісних відносин малих груп у політиці.

Література:

Основна: 3, 4, 5, 6, 10.

Допоміжна: 1, 4, 5.

Тема 10. Психологія великих груп у політиці

1. Великі групи в політиці: поняття, види.
2. Вплив приналежності особистості до великої групи на психіку людини.
3. Психологічні регулятори життєдіяльності великих груп у політиці.
4. Політико-психологічні рівні спільності великих груп.
5. Групова свідомість у великих групах.

Література:

Основна: 4, 5, 6, 9, 10.

Допоміжна: 1, 4, 5.

Тема 11. Психологія мас у політиці

1. Психологічні характеристики масової свідомості: поняття, зміст, структура.
2. Психологія маси і феномен масової людини.
3. Індивід і масова поведінка.
4. Масові політичні настрої: поняття, види, суб'єкти.
5. Вплив масових настроїв на виникнення політичних рухів.

Література:

Основна: 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Допоміжна: 1, 3, 4, 5.

Тема 12. Психологія стихійної поведінки в політиці

1. Стихійна поведінка в політиці: поняття, основні характеристики.
2. Класифікація стихійної поведінки.
3. Натовп і політико-психологічна трансформація особистості.
4. Паніка і панічні настрої: психологічні механізми виникнення, розвитку і припинення.
5. Агресія і агресивні настрої: психологічні механізми виникнення, розвитку і припинення.

Література:

Основна: 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Допоміжна: 1, 3, 28.

Тема 13. Психологія формування національної політичної ідеології

1. Поняття і значення національної політичної ідеології.
2. Психологічні механізми формування національної ідеї.
3. Джерела формування національної політичної ідеології.
4. Психологічні маніпуляції в масовій ідеології.
5. Проблеми формування національної ідеології в Україні на сучасному етапі.

Література:

Основна: 4, 5, 10.

Допоміжна: 12, 16, 18.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Політична психологія як наука

1. Підготувати реферати:
 - Предмет політичної психології: наукові підходи, тлумачення.
 - Методи політико-психологічних досліджень.
 - Політична психологія і психологія політики: співвідношення категорій.
2. Творче завдання:
 - Скласти таблицю прикладних методів дослідження політичної психології із зазначенням назви методу, опису методу і його практичної валідності.
 - Написати есе на тему «Потенціал використання знань дисципліни "Політична психологія" в моїй професійній діяльності».
3. Виконати контрольні завдання:
 - Розкрити поняття «Політичної психології» як науки та навчальної дисципліни.
 - Окреслити предмет, об'єкт, методи дослідження науки «Політична психологія».
 - Визначити проблематику науки «Політична психологія».

Тема 2. Еволюція науки «Політична психологія»

1. Підготувати реферати:
 - Політико-психологічні ідеї епохи Античності.
 - Психоаналіз З. Фрейда і політична психологія.
 - Політико-психологічні праці епохи Відродження.
 - Етапи розвитку західної політичної психології.
 - Становлення і розвиток знань з політичної психології в Україні.
2. Творче завдання:
 - Схематично окреслити основні напрямки сучасного розвитку знань з політичної психології.
 - Навести приклади сучасних концепцій науки «Політична психологія». Розкрити їх зміст та інноваційність.

3. Виконати контрольні завдання:
 - Розкрити чинники, що сприяли зародженню політико-психологічних ідей.
 - Визначити еволюційні тенденції інституціоналізації науки «Політична психологія».

Тема 3. Влада як психологічний феномен

1. Підготувати реферати:
 - Поняття влади в політичній психології.
 - Психологія диктатури.
 - Психологія боротьби за владу.
 - Зловживання владою: психологічні теорії.
2. Творче завдання:
 - Здійснити аналіз стилю влади президентів різних країн. Результат оформити у формі доповіді.
 - Навести приклади країн, які відрізняються за формою прояву влади. Відповідь обґрунтувати.
3. Виконати контрольні завдання:
 - З'ясувати сутність поняття «влада» як психологічного феномену.
 - Правова і харизматична легітимності влади: спільні й відмінні риси.
 - Визначити ресурси влади.

Тема 4. Психологічні засади політичної соціалізації особистості

1. Підготувати реферати:
 - Поняття політичної соціалізації особистості.
 - Політико-психологічна структура особистості.
 - Психологічні концепції політичної соціалізації особистості.
2. Творче завдання:
 - Використовуючи метод психобіографії здійснити аналіз політичної соціалізації обраного політика.
 - Написати есе на тему «Шлях моєї політичної соціалізації».
3. Виконати контрольні завдання:
 - Визначити психологічні чинники політичної соціалізації.

- Окреслити механізми політичної соціалізації.
- Визначити вплив соціалізації на рішення щодо обрання політичної кар'єри.
- Навести психологічні фактори ресоціалізації індивіда.

Тема 5. Політична психологія лідерства

1. Підготувати реферати:
 - Психологічні концепції лідерства.
 - Типологія лідерства.
 - Сучасні концепції лідерства в політичній психології.
2. Творче завдання:
 - Скласти політико-психологічний портрет обраного політичного лідера.
 - Використовуючи основні концепції лідерства здійснити аналіз популярності президентів світу.
3. Виконати контрольні завдання:
 - «Керівництво» і «лідерство»: співвідношення категорій.
 - Визначити перелік психолого-політичних якостей лідера.
 - Розуміння еліти в політичній психології.

Тема 6. Психологічний вплив у політиці

1. Підготувати реферати:
 - Специфіка політичного впливу в політиці.
 - Імідж політика як засіб психологічного впливу.
 - Маніпуляція як інструмент впливу на політичну поведінку.
2. Творче завдання:
 - Навести три приклади політичної реклами, що здійснює психологічний вплив на глядача. Відповідь обґрунтувати.
 - Надати довідку щодо існуючих нормативно-правових обмежень психологічного впливу в політиці.
3. Виконати контрольні завдання:
 - Окреслити основні механізми політичного впливу.
 - Визначити види психологічного впливу в політиці.
 - Психологічний захист особистості від психолого-політичного впливу.

Тема 7. Політична свідомість і політична культура

1. Підготувати реферати:
 - Поняття політичної свідомості.
 - Форми політичної свідомості.
 - Функції політичної свідомості.
 - Масова політична культура як феномен психології масової поведінки.
2. Творче завдання:
 - Навести приклад політичної новини.
 - Навести приклади політичних міфів (не менше 5), що виникали в українській політиці. Визначити психологічну реакцію населення на обрані міфи.
3. Виконати контрольні завдання:
 - Ідеї Г. Лассуелла про значення психоаналізу для інтерпретації політичної свідомості.
 - Надати пояснення впливу колективного безсвідомого на індивідуальну свідомість.
 - Психологічні чинники формування політичної культури.

Тема 8. Психологія політичної поведінки і політичної участі

1. Підготувати реферати:
 - Психологія електоральної активності.
 - Психологічні моделі політичної поведінки.
 - Феномен «спіраль мовчання».
 - Електоральна поведінка різних соціальних груп в Україні.
2. Творче завдання:
 - Скласти обґрунтування власної точки зору з питання: «Які форми політичної участі притаманні українським громадянам?».
 - Написати есе на тему: «Які заходи, на мою думку, дозволять підвищити політичну активність громадян сучасної України?».
3. Виконати контрольні завдання:
 - Політична поведінка і політична участь: поняття, відмінності.
 - Психологія стихійних форм політичної участі.
 - Розкрити сутність категорій: політична активність, політична пасивність; політичний аутизм; опозиційність.

Тема 9. Психологія малих груп у політиці

1. Підготувати реферати:
 - Мала група в політиці: поняття, ознаки, види.
 - Феномен команди в політиці.
 - Психологія неформального політичного руху.
2. Творче завдання:
 - Навести приклади різноманітних політико-психологічних типів малих груп у політиці.
 - Використовуючи методи і прийоми політичної психології здійснити дослідження обраної малої політичної групи і скласти психолого-політичний портрет.
3. Виконати контрольні завдання:
 - Надати класифікацію малих груп.
 - Визначити етапи формування малої групи.
 - Окреслити психологічні критерії стійкості малої групи.

Тема 10. Психологія великих груп у політиці

1. Підготувати реферати:
 - Велика соціальна група як суб'єкт політики.
 - Поняття групової свідомості.
 - Психологія групової ідеології.
 - Національний менталітет.
2. Творче завдання:
 - Визначити політико-психологічні особливості української нації як великої групи.
 - Навести три приклади існуючих національно-етнічних стереотипів.
3. Виконати контрольні завдання:
 - Визначити політико-психологічні рівні спільності великих груп.
 - Окреслити основні відмінності між малими і великими групами.

Тема 11. Психологія мас у політиці

1. Підготувати реферати:
 - Франко-італійська наукова школа психології мас.

- Розуміння мас у працях Х. Ортега-і-Гассета.
- Психологія мас у працях Г. Лебона.
- Масові настрої у політичній психології.

2. Творче завдання:
 - На прикладі окремої країни здійснити політико-психологічний аналіз існуючих масових настроїв.
 - Навести 2-3 приклади, коли масові настрої стали чинником започаткування політичних рухів.
3. Виконати контрольні завдання:
 - Пояснити феномен масової людини.
 - Здійснити класифікацію типів масової політичної свідомості.

Тема 12. Психологія стихійної поведінки в політиці

1. Підготувати реферати:
 - Психологія натовпу в роботах Г. Тарда.
 - Паніка як соціально-психологічний феномен.
 - Агресія як форма стихійної поведінки в політиці.
 - Психологічні прийоми запобігання і припинення масової паніки в політиці.
2. Творче завдання:
 - Навести 2-3 приклади панічної стихійної поведінки в політиці.
 - Здійснити психолого-політичний аналіз стихійної поведінки подій Майдану 2014 року.
3. Виконати контрольні завдання:
 - Натовп і маса: поняття, відмінні риси.
 - Психологічні прийоми управління панічною поведінкою мас у політиці.
 - Психологічні прийоми блокування агресії мас у політиці.

Тема 13. Психологія формування національної політичної ідеології

1. Підготувати реферати:
 - Поняття націоналізму як психологічного феномена.
 - Функції національної політичної ідеології.

- Національна політична ідеологія України: психологія формування.
2. Творче завдання:
- Чи завжди національна політична ідеологія є інструментом для політичних маніпуляцій? Відповідь обґрунтуйте.
3. Виконати контрольні завдання:
- Психологія обрання національної політичної ідеології.
 - Психологічні аспекти пошуку національної ідеї.
 - Джерела формування національної політичної ідеології.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Предмет політичної психології: наукові підходи тлумачення.
2. Методи політико-психологічних досліджень.
3. Політична психологія і психологія політики: співвідношення категорій.
4. Політико-психологічні ідеї епохи Античності.
5. Психоаналіз З. Фрейда і політична психологія.
6. Політико-психологічні праці епохи Відродження.
7. Етапи розвитку західної політичної психології.
8. Становлення і розвиток знань з політичної психології в Україні.
9. Поняття влади в політичній психології.
10. Психологія диктатури.
11. Психологія боротьби за владу.
12. Зловживання владою: психологічні теорії.
13. Поняття політичної соціалізації особистості.
14. Політико-психологічна структура особистості.
15. Психологічні концепції політичної соціалізації особистості.
16. Психологічні концепції лідерства.
17. Типологія лідерства.
18. Сучасні концепції лідерства в політичній психології.
19. Специфіка політичного впливу в політиці.
20. Імідж політика як засіб психологічного впливу.
21. Маніпуляція як інструмент впливу на політичну поведінку.
22. Поняття політичної свідомості.
23. Форми політичної свідомості.
24. Функції політичної свідомості.
25. Масова політична культура як феномен психології масової поведінки.
26. Психологія електоральної активності.

27. Психологічні моделі політичної поведінки.
28. Феномен «спіраль мовчання».
29. Електоральна поведінка різних соціальних груп в Україні.
30. Мала група в політиці: поняття, ознаки, види.
31. Феномен команди в політиці.
32. Психологія неформального політичного руху.
33. Велика соціальна група як суб'єкт політики.
34. Поняття групової свідомості.
35. Психологія групової ідеології.
36. Національний менталітет.
37. Франко-італійська наукова школа психології мас.
38. Розуміння мас у працях Х. Ортега-і-Гассета.
39. Психологія мас у працях Г. Лебона.
40. Масові настрої у політичній психології
41. Психологія натовпу в роботах Г. Тарда.
42. Паніка як соціально-психологічний феномен.
43. Агресія як форма стихійної поведінки в політиці.
44. Психологічні прийоми запобігання і припинення масової паніки в політиці.
45. Поняття націоналізму як психологічного феномену.
46. Функції національної політичної ідеології.
47. Національна політична ідеологія України: психологія формування.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття політичної психології як науки та навчальної дисципліни.
2. Предмет і об'єкт досліджень науки політичної психології.
3. Методи досліджень науки «Політична психологія».
4. Завдання і принципи досліджень політичної психології.
5. Місце політичної психології в системі наукових знань.
6. Чинники та передумови появи наукових знань про політичну психологію.
7. Зародження наукових знань політичної психології.
8. Особливості становлення західної політичної психології.
9. Етапи формування знань вітчизняної політичної психології.
10. Сучасні тенденції та перспективи розвитку політичної психології.
11. Поняття влади як психологічного феномена.
12. Форми прояву влади.
13. Структура влади.
14. Психологічні ознаки суб'єктів і об'єктів влади.
15. Способи і стилі прояву влади.
16. Зловживання владою: психологічні підходи пояснення.
17. Психологічне підґрунтя визнання влади легітимною.
18. Поняття політичної соціалізації в наукових дослідженнях політичної психології.
19. Психологічні концепції політичної соціалізації особистості.
20. Етапи політичної соціалізації особистості.
21. Механізми політичної соціалізації особистості.
22. Співвідношення термінів «політична особистість», «особистість у політиці», «політичний суб'єкт».
23. Політична ресоціалізація особистості. Психологічні передумови до політичної ресоціалізації особистості.

24. Поняття лідера в поглядах представників політичної психології.
25. Психологічні концепції лідерства.
26. Політико-психологічний портрет лідера.
27. Психологічні особливості лідера.
28. Соціально-психологічні ресурси лідера.
29. Психологія формування іміджу політичного лідера.
30. Політико-психологічне визначення еліти. Психологія політичної еліти.
31. Поняття психологічного впливу в політиці.
32. Об'єкти і суб'єкти психологічного впливу в політиці.
33. Види психологічного впливу в політиці.
34. Механізми психологічного впливу.
35. Засоби і стимули психологічного впливу.
36. Психологічні прийоми в політичній діяльності.
37. Критерії ефективності психологічного впливу в політиці.
38. «Політична свідомість», «політична самосвідомість», «політичне несвідоме»: зміст термінів.
39. Структура політичної свідомості.
40. Форми політичної свідомості.
41. Формування політичної свідомості особистості.
42. Психологія політичного мислення особистості.
43. Політична культура: поняття і види.
44. Психологічні чинники формування політичної культури.
45. Політична поведінка: поняття, види.
46. Психологічні складові політичної поведінки.
47. Психологія політичного вибору.
48. Поняття політичної участі.
49. Психологічні характеристики політичної участі.
50. Психологія електоральної активності.
51. Психологія політичного вибору.

52. Форми і чинники політичної участі і неучасті в політиці.
53. Поняття групи як суб'єкта політики.
54. Критерії виокремлення малих груп у політиці.
55. Типологія малих груп.
56. Чинники формування малих груп у політиці.
57. Етапи формування малих груп у політиці.
58. Психологія міжособистісних відносин малих груп у політиці.
59. Великі групи в політиці: поняття, види.
60. Вплив на психіку людини причетність великій групі.
61. Психологічні регулятори життєдіяльності великих груп у політиці.
62. Політико-психологічні рівні спільності великих груп.
63. Групова свідомість у великих групах.
64. Психологічні характеристики масової свідомості: поняття, зміст, структура.
65. Психологія маси і феномен масової людини.
66. Індивід і масова поведінка.
67. Масові політичні настрої: поняття, види, суб'єкти.
68. Вплив масових настроїв на виникнення політичних рухів.
69. Стихійна поведінка в політиці: поняття, основні характеристики.
70. Класифікація стихійної поведінки.
71. Натовп і політико-психологічна трансформація особистості.
72. Паніка і панічні настрої: психологічні механізми виникнення, розвитку і припинення.
73. Агресія і агресивні настрої: психологічні механізми виникнення, розвитку і припинення.
74. Поняття і призначення національної політичної ідеології.
75. Психологічні механізми формування національної ідеї.

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та вміння працювати з науковою літературою, знання матеріалу, продемонстрованого у виконаних (як правило) індивідуальних завданнях; обґрунтованість висновків, а також самостійність та повнота вирішення практичних завдань та аналізу матеріалів; активність і систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань, тестів, експрес-опитувань тощо.

Форми проведення поточного контролю: усне опитування студентів, вирішення практичних завдань, тестові завдання (для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента може бути передбачено виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань).

Проміжний контроль проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоєності студентами відповідного об'єму опрацьованого та вивченого матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення проміжного контролю: контрольна робота, колоквіум, експрес-контроль на лекціях, тестове опитування, співбесіда (усне спілкування).

Підсумковий контроль у формі іспиту, заліку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

При використанні форми контролю у вигляді заліку враховується поточна, зокрема самостійна робота, наукова діяльність студента. Крім того, студент має надати відповідь на залікове запитання. Оцінка рівня знань виконується за принципом «відповідь правильна» або «відповідь неправильна». При правильній відповіді виставляється оцінка «зараховано», при неправильній, неповній відповіді виставляється оцінка «не зараховано».

При проведенні іспиту відповідь студента оцінюється таким чином:

Відмінно – повна правильна відповідь на всі основні (три) та додаткові питання;

Добре – повна правильна відповідь на два основні питання, неповна або не зовсім правильна відповідь на одне з основних питань та (або) додаткові питання;

Задовільно – повна правильна відповідь на одне основне питання за умови неповної або не зовсім правильної відповіді на одне з основних питань та (або) додаткові питання, чи відсутність відповіді на одне з основних питань;

Незадовільно – відповіді немає або відповідь є помилковою на два або три основні питання.

ШКАЛА ЗА ECTS

Сума балів	Оцінка за 7-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Головатий М.Ф. Політична психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2006. 400 с.
2. Головатий М.Ф. Соціологія політики : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2003. 504 с.
3. Гуревич П.С. Политическая психология : учеб. пособие для студентов вузов. М.: ЮНИТИ-ДАТА, 2008. 543 с.
4. Козирев М.П. Політична психологія : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 648 с.
5. Олышанский Д.В. Основы политической психологии. Екатеринбург : Деловая книга, 2001. 496 с.
6. Політична психологія : навчальний посібник / за ред. С.О. Матвеева. Київ, 2003. 216 с.
7. Політологія : базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л.І. Кормич; за ред. І.М. Ковалю. Харків : Фоліо, 2012. 414 с.
8. Політологія : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей / за ред. О.К. Струкевич, О.П. Конотопенко, С.А. Лапшина. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 403 с.
9. Психологія мас : навчальний посібник / автор-упор. Я.Є. Кальба. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2012. 208 с.
10. Соціологія: підручник / М.П. Требін, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін.; за ред. М.П. Требіна. Х.: Право, 2010. 224 с.
11. Шестопал Е.Б. Политическая психология : учебник для студентов вузов. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Аспект Пресс, 2012. 344 с.

ДОПОМІЖНА

1. Анциферова Т.Н. Массовое бессознательное как фактор социальных изменений. *Теория и практика общественного развития*. 2009. № 3-4. С. 163-165.
2. Бурбан Н. Психологічні аспекти поведінки особистості в натовпі. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 6. С. 106-118.

3. Головатий М.Ф. Масова стихійна поведінка в дзеркалі сучасної політичної психології: анатомія явища. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2014. С. 28-34.
4. Горностай П.П. Группа как субъект: соотношение понятий «групповая идентичность и «идентичность группы». *Психологічні перспективи. Спеціальний випуск: Актуальні проблеми психології малих, середніх та великих груп*. 2012. С. 113-121.
5. Горностай П.П. Психологічний феномен «Ми». *Соціальна психологія*. 2006. № 2(16). С. 88-96.
6. Гуменюк О.Г. Психологічний аналіз особистісних теорій лідерства. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 1. Вип. 43. С. 97-103.
7. Єфтені Н.М. Політичне маніпулювання: особливості застосування. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 56. С. 234-241.
8. Кадлубович Т.І. Людина і політика : навчальний посібник. К.: КНУТД, 2011. С. 99.
9. Калинка Г.І. Психологічні закономірності групової поведінки. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Психологічні науки*. 2012. Т. 2. Вип. 9. С. 129-134.
10. Канцір В.С. Політичний тероризм як крайній захід насильства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 813. С. 239-244.
11. Карковська Р.І. Структура особистісної потреби влади. *Вісн. Львівського ун-ту. Сер.: філософські науки*. 2006. Вип. 9. С. 269-279.
12. Карлова В. Проблеми формування загальнонаціональної ідеології в Україні. *Вісник Національної академії державного управління*. 2010. № 4. С. 17-24.
13. Короход Я.Д. Манипулятивний потенціал СМІ в політичному процесі. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матеріали міжнародної наукової конференції*. Одеса, 2012. С. 296- 298.
14. Короход Я.Д. Соціально-політичні маніпуляції особистістю. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.* Одеса : Фенікс, 2013. Вип. 48. С. 268 – 275.

15. Кочубей Л. Методи соціально-психологічного впливу на електорат. *Політичний менеджмент*. 2004. № 1. С. 99-105.
16. Макаренко С.С. Національна ідентичність як складова формування я-концепції особистості. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2012. Вип. 2(2). С. 345-354.
17. Мартыянов Д.С. Политическое сознание, политическое бессознательное и политическая психика: ревизия подходов к структуре и определению. *Вестник СПбГУ. Сер. 6* (3). 2015. С. 57-69.
18. Михальченко М. Українська національна ідея як стрижень духовного і політичного життя української політичної нації. *Духовне життя українського суспільства: теоретико-методологічні та онтологічні проблеми розвитку*: кол. моногр. у 3 кн. / за ред. М. Михальченка, В. Скотного. Київ-Дрогобич : Інформ.-ред. відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2009. Кн. 1. С. 12-47.
19. Мошкина Л.Д. Психология политического лидерства. *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки*. 2013. № 1. С. 131-133.
20. Пирог Г. Політичні орієнтації: системно-психологічний підхід. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2018. Вип. 18. С. 336-341.
21. Політична участь молоді сучасної України: психологічні чинники активізації : монографія / за ред. Л.О. Кияшко. К.: Міленіум, 2013. 216 с.
22. Сервецький І.В., Редька В.В. Проблеми формування політичної свідомості громадян в умовах демократичного суспільства. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2012. № 1 (3). С. 78-83.
23. Сибірна Р.І., Сибірний А.В. Психолого-концептуальні підходи до лідерства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2018. Вип. 1. С. 106-113.
24. Слюсаревський М. Політична психологія як наука, предмет і проблематика. *Соціальна психологія*. 2009. № 5. С. 3-20.
25. Слюсаревський М. Політична психологія як наука: порівняльний аналіз шляхів становлення та розвитку за рубежом і в Україні. *Психологія і суспільство*. 2009. № 4. С. 107-118.

26. Слюсаревський М. Політична участь як особливий «зріз» політичної поведінки. *Політичний менеджмент*. 2009. № 5. С. 8-18.
27. Співак Д.М. Актуальні проблеми досліджень в сучасній зарубіжній політичній психології. *Євроінтеграція та освіта: виклики XXI століття* : зб. наук. праць кафедри політичної психології та соціально-правових технологій факультету психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова / за заг. ред. Т.В. Андрущенко, І.М. Ковчиної, М.В. Панченко, С.В. Пасічніченко. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. С. 22-30.
28. Ткач В. Політичний тероризм як вид сучасного тероризму. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*. 2012. № 1. С. 160-168.
29. Шайгородський Ю. Роль міфологічної свідомості у розумінні політики. *Політичний менеджмент*. 2007. Спецвипуск. С. 79-87.
30. Швалб Ю.М. Психологічні моделі соціалізації особистості. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 7. Вип. 38. С. 503-517.

Навчальне видання

Катерина Петрівна Лазор

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Навчально-методичний посібник

*Для студентів факультету психології,
політології та соціології*

Підписано до друку 04.11.2019.
Формат 60х84/16. Умовн. друк. арк. 1,27.
Тираж 100 прим. Замовлення № 1911-14.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.fenixbooks.com